

Шевченко Т.Є.
доц. к.т.н., ФММ НТУУ «КПІ»
Зленко О. А.
магістр ФММ НТУУ «КПІ»

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗРОБКИ ЗАХОДІВ ЗІ ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У статті розглядаються основні методологічні положення щодо заходів спрямованих на зниження собівартості продукції на підприємстві. Обґрунтована необхідність проведення цих заходів, ідентифіковані фактори, які спонукають підприємство до зниження витрат, надані рекомендації щодо розробки програми підприємства з зниження витрат на підприємстві.

Ключові слова: витрати, шляхи, зниження, продукція, оптимізація, витрати, виробництво, економія, норма.

Вступ. Одним із ефективних заходів покращення економічного та фінансового стану підприємства є зниження витрат підприємства. Кожне підприємство повинне постійно прагнути до скорочення витрат виробництва, а не лише тоді, коли потрапляє у складне фінансово-економічне становище. Адже зменшення витрат забезпечуватиме підприємству додатковий прибуток, розміри якого будуть тим більшими, чим меншими будуть витрати на виготовлення продукції. Ринок, передаючи більше грошей від покупців до виробників, які працюють ефективніше, ніби виносить їм матеріальну подяку від суспільства за низьку собівартість.

Основні методологічні положення щодо розробки заходів зі зниження витрат підприємств опубліковані в працях вітчизняних економістів, таких як: Бородіна А.С., Бутинця І.Ф., Валуєва Б.І., Голова С.Ф., Горбатов М.І., Гуцайлюка З.В., Єфіменка В.І., Літвина Б.М., Мних Є.В., Меца В.О., Пархоменка В.М., Покропивного С.Ф., Кужельного М.В., Кузьминського А.М., Кірейцева Г.Г., Чумаченко М.Г., тому складність проблеми обумовлює необхідність подальшої розробки та уточнення питань щодо заходів зі зниження витрат на підприємствах.

У даний час в Україні здійснюється насичення ринку виробами як вітчизняного, так і іноземного виробництва. Якщо раніше на початку дев'яностих років при дефіциті товарів не стояла гостра проблема реалізації продукції, то сьогодні можна сказати, що вона існує. З процесом наповнення ринку товарами і послугами зростає конкуренція, що примушує кожного учасника ринку боротися за своє місце. У конкуренції перемагає той, у кого вища якість і нижча ціна на продукцію або послугу. Саме ці два основні чинники впливають на результат боротьби, а резерви поліпшення цих чинників якраз і складають витрати.

Постановка завдання. Мета статті – розробка методологічних засад та надання рекомендацій з розробки заходів зі зниження витрат підприємства.

Результати дослідження. У процесі своєї виробничої діяльності підприємство проводить безліч фінансово-господарських операцій і постійно несе витрати, пов'язані з їх проведенням. Одні групи витрат безпосередньо пов'язані зі здійсненням конкретної операції (із конкретним об'єктом витрат), інші – мають загальний характер і необхідні для забезпечення функціонування підприємства в цілому. Усі витрати – і матеріальні, і трудові, і фінансові – підприємство здійснює для забезпечення своєї виробничої діяльності. [1].

Грошову форму витрат на підготовку виробництва, виготовлення та збут розглядають як собівартість продукції. Відображаючи рівень витрат на виробництво, собівартість комплексно характеризує ступінь використання усіх ресурсів підприємства, а значить, і рівень техніки, технології та організації виробництва. Чим краще працює підприємство, інтенсивніше використовує виробничі ресурси, успішніше удосконалює техніку, технологію і організацію виробництва, тим нижчі витрати підприємства. Тому витрати є одним з важливих показників ефективності виробництва. Витрати на виготовлення продукції мають тісний зв'язок з її ціною. Це проявляється в тому, що витрати слугують базою для визначення собівартості продукції, а в подальшому і ціни товару, що є її нижньою межею для виробника.

При обчисленні собівартості продукції важливе значення має визначення складу витрат, які в неї включаються. Як відомо, витрати підприємства відшкодовуються за рахунок двох власних джерел: собівартості і прибутку. Тому питання про склад витрат, які включаються у собівартість, є питання їх розмежування між зазначеними джерелами відшкодування. Загальний принцип цього розмежування полягає в тому, що через собівартість повинні відшкодовуватися витрати підприємства, що забезпечують просте відтворення усіх факторів виробництва; предметів, засобів праці, робочої сили і природних ресурсів. Відповідно до цього у собівартість продукції включаються витрати на: дослідження ринку і виявлення потреби у продукції; підготовку і освоєння нової продукції; виробництво, включаючи витрати на сировину, матеріали, енергію, амортизацію основних фондів, оплату праці персоналу; обслуговування виробничого процесу і управління ним; збут продукції (пакування, транспортування, реклама, комісійні витрати); розвідку, використання і охорону природних ресурсів (витрати на геологорозвідувальні роботи, плата за воду, деревину, витрати на рекультивацій земель, охорону повітряного, водного басейнів); набір і підготовку кадрів; поточну раціоналізацію виробництва (удосконалення технології, організації виробництва, праці, підвищення якості продукції), крім капітальних витрат [3].

Аналіз витрат підприємства виконує такі завдання як: встановлення динаміки і ступеня виконання плану по витратам; визначення факторів, що вплинули на динаміку показників витрат і виконання плану по них, визначення величини і причини відхилень фактичних витрат від планових; оцінка обґрунтованості і напруженості плану по собівартості продукції, витратам виробництва; аналіз витрат на виготовлення окремих видів продукції; виявлення резервів подальшого зниження витрат виробництва [3].

Джерелами зниження витрат продукції є ті затрати, за рахунок економії яких і знижується собівартість продукції, а саме: затрати уречевленої праці, які можуть бути знижені при покращенні використання засобів і предметів праці; затрати живої праці, які можуть бути скорочені за рахунок росту продуктивності праці; адміністративно-управлінські витрати.

Планування зниження собівартості товарної продукції здійснюють шляхом планування зниження затрат на 1 грн. товарної продукції. Всі фактори, що впливають на зміну цих витрат, можуть бути об'єднані у перелічені групи:

- планування зниження собівартості товарної продукції;
- складання кошторису витрат на виробництво;
- складання планових калькуляцій окремих видів продукції.

Проведені дослідження показали, що з різних причин на практиці не існує повної відповідності між дійсними витратами на виробництво і собівартістю продукції – деякі затрати не включаються у собівартість, а відшкодовуються за рахунок прибутку або інших джерел (витрати на підготовку і освоєння нової продукції серійного і масового виробництва). Разом з тим є витрати, які включаються у собівартість продукції, але не мають прямого зв'язку з виробництвом. До них належать оплата часу виконання державних обов'язків працівниками підприємства, скорочення робочого дня підлітків, матерів, які мають дітей віком до одного року та ін. [5].

Непродуктивні витрати підприємства, пов'язані з виробничою діяльністю (втрата від браку, нестача і псування матеріалів, простоїв тощо) включаються у фактичну собівартість продукції, а втрати від порушення договорів з іншими підприємствами і організаціями (штрафні санкції) відшкодовуються за рахунок прибутку.

Склад витрат, які включаються у собівартість, не є незмінним. Він може дещо змінюватися з різних практичних міркувань. Але загальною тенденцією таких змін повинно бути повніше відображення у собівартості дійсних витрат на виробництво продукції.

Забезпечення зниження витрат на підприємстві вимагає підвищення вимог щодо управління витратами виробництва, що передбачає впровадження комплексу заходів щодо зниження витрат, які входять в собівартості продукції. [4].

Підприємство самостійно виходячи із конкретних умов господарювання, необхідності забезпечення прибутковості підприємства визначає заходи щодо зниження витрат, які можуть дати відповідну віддачу за умови раціонального використання природних, матеріально-технічних, трудових та фінансових ресурсів тощо. Зниження витрат виробництва продукції передбачає скорочення витрат з кожного елементу її структури.

В умовах загальноекономічної кризи в Україні підприємства знаходиться в досить складному стані. Як показали проведені дослідження, на підприємстві ТОВ «Технометал» великі закупівельні ціни на кольоровий прокат (основну сировину у виробництві радіаторів і опалювальних систем), неможливість регулювання відпускних цін на виробничу продукцію, через те, що 60 % продукції поставляється на комплектацію, позначилися на формуванні собівартості продукції і загальному обсязі реалізації продукції підприємства, оскільки за останній час темпи виробництва продукції на підприємстві знизилась.

Вихід з цієї ситуації, що можливий тільки при використанні виявлених резервів зниження витрат на виготовлення продукції, що виробляється.

Вдосконалення організації виробництва і праці у всіх випадках забезпечує підвищення продуктивності праці, стимулює якісніше використання трудових ресурсів, що є на підприємстві а, також, і до скорочення витрат виробництва. Підприємствам доцільно постійно покращувати ергономіку праці, що досягається шляхом створення повноцінного соціально-психологічного клімату.

Одним з ефективних заходів для підприємстві ТОВ «Технометал» можна вважати введення посади психолога, який стежитиме за психічним здоров'ям працівників. Оскільки більшість втрат робочого часу пов'язана з різними хворобами, необхідно створити власний медичний пункт, який стежитиме за станом здоров'я працівників.

В цілому, скорочення витрат на обслуговування виробництва і управління значно знижує собівартість продукції. Досягти цього можливо при вдосконаленні структури апарату управління. Для реалізації цього проекту ми вважаємо за потрібне створити такий планово-економічний відділ, одним з головних напрямів діяльності якого будуть планування і прогнозування діяльності підприємства. На даний момент прогнозуванням, розробці цільових проектів по вдосконаленню роботи підприємства не приділяється належної уваги, тому, на основі фінансового відділу пропонується організувати планово-економічний відділ і акцентувати його роботу на плануванні, бюджетуванні і прогнозуванні витрат підприємства.

Крім того, доцільно вдосконалення роботи управлінського персоналу. В даний час на підприємствах персонал займається обробкою економічної (фінансової) інформації і ухваленням управлінських рішень та не використовує достатньою мірою сучасне комп'ютерне забезпечення, замінюючи його примітивними комп'ютерними програмами. Для цього необхідне підвищення кваліфікації управлінського персоналу і залучення

на постійну роботу експертів в області комп'ютерних технологій, що дозволить максимізувати ефективність управління і зменшити витрати на оплату управлінського персоналу, а це у свою чергу призведе до зниження собівартості продукції в цілому.

Висновки. Витрати підприємства є одним з важливих показників, який характеризує якісні зміни в техніці, технології, організації праці та виробництва, що відбуваються на підприємстві. Зниження витрат виробництва та відповідно собівартості продукції є однією з основних умов зростання прибутку підприємства, підвищення рентабельності та ефективності його роботи [6].

Вивчення складу, структури і тенденцій зміни витрат виробництва дозволяє виявити джерела і фактори їх зниження на конкретних підприємствах. Основними шляхами зниження собівартості є скорочення тих витрат, які мають найбільшу питому вагу в її структурі. До них відносять:

– скорочення витрат уречевленої праці або зниження норми витрат та ціни на них, що може бути досягнуто шляхом кращого використання засобів і предметів праці;

– зростання продуктивності праці за рахунок механізації та автоматизації виробництва, застосування прогресивних технологій, зниження цін на засоби виробництва;

– зниження адміністративно-управлінських витрат, що досягається шляхом прогресивних змін у структурі виробництва, зокрема, вдосконалення структури управління, здешевлення утримання апарату управління, раціонального розміщення виробництва;

– збільшення обсягу її виробництва за рахунок повнішого використання виробничих потужностей підприємства.

Список використаних джерел

1. Должанський І. З., Загона Т. О., Удалих О. О., Герасименко І. М., Рашункіна В. М. Управління потенціалом підприємства: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 362 с
2. Економічний аналіз / За ред. акад. НАНУ, проф. Чумаченка М.Т. Навчальний посібник. – К.КНЕУ, 2006. – 540 с.
3. Круш П. В., Тульчинська С. О., Тульчинська Р. В., Кириченко С. О., Кривда О. В., Ковтиш О. П. Внутрішній механізм підприємства: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 206 с.
4. Круш П.В., Подвігіна В.І., Сердюк Б.М., Депутат В.І. та інші. Економіка підприємства: Навч. посібн. – К.: «Ельта» Н. КНТ. 2007./ 780с.
5. Методологічні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затверджені Міністерством промислової політики України наказом №373 від 09.07.2007р.
6. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: Підручник – 2-ге видання, перероб. та доп.. – К.: КНЕУ, 2005. – 528 с.
7. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. – 2-ге видання, випр. і доп. – К.: Знання, 2005. – 662 с.
8. Сідун В.А., Пономарьова Ю.В. Економіка підприємства. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 436 с.

9. Скловська Є. Г. Економічний аналіз господарської діяльності підприємства: Навч. метод. посіб. – К.: ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2004. – 64 с.

10. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. Львів.: ЛБІ НБУ, 2000

Шевченко Т.Е.

к.т.н., доц. ФММ НТУУ «КПІ»

Зленко О.А.

магістр ФММ НТУУ «КПІ»

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗРАБОТКИ МЕРОПРИЯТИЙ ПО СНИЖЕНИЮ РАСХОДОВ НА ПРЕДПРИЯТИИ

В статье рассматриваются основные методологические положения относительно мероприятий направленных на снижение себестоимости продукции на предприятии. Обоснованная необходимость проведения этих мероприятий, идентифицированы факторы, которые побуждают предприятие к снижению расходов, предоставлены рекомендации относительно разработки программы предприятия из снижения расходов на предприятии.

Ключевые слова: расходы, пути, снижение, продукция, оптимизация, расходы, производство, экономия, норма.

Shevchenko T.E., Zlenko O.A.

METHODOLOGICAL BASIS FOR THE DEVELOPMENT OF MEASURES TO REDUCE THE COST OF ENTERPRISE

In the article substantive methodological provisions are examined in relation to measures directed on the decline of unit cost on an enterprise. Grounded necessity of leadthrough of these measures, identificirovanny factors which induce an enterprise to the decline of prime price, predostavlenny recommendations in relation to development of the program of enterprise from the decline of unit cost.

Keywords: cost, ways of reducing, production, optimization, costs, production, savings, spending, the rate of.
